SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

No. 210. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, OCTOBER 31, 1987 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 31-го ЖОВТНЯ 1987 Ч. 210. РІК XCIV.

ОБОРОНЦІ І. ДЕМ'ЯНЮКА ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ СВІДЧЕНЬ НІМЦІВ

Єрусалим, Ізраїль (АНЧЕЙН, тел.). — У четвер, 29-го жовтня ц.р., процес проти Івана Дем'янюка зосередився на звітуванні прокуратури про переслухання двох свідків — Отто Горна і Гельмута Леонгардта, які зроблено для першого в Західньому Берліні, а другого в Кельні. Обидва вони нібито розпізнали Івана Дем'янюка, як Івана Грозного.

Оборонець І. Дем'янюка Йорам Шефтель підняв протест проти цих зізнань, аргументуючи це тим, що 14 точка Карного кодексу Ізраїля точно означає як треба представляти матеріяли на судову розправу та які потрібні передумови. Головною передумовою є це, що перехресне допитування повинно відбуватися в найбільш коректних умовах. На думку Й. Шефтеля так не було, допитування цих свідків не було ефективне та достатнє і тому він просить ці зізнання уневажнити.

Головними аргументами Й. Шефтеля було:

• Г. Леонгардт служив у Травніках і повинен був знати як виглядали виказки такого типу, як ця оспорювана І. Дем'янюка. Леонгардт твердить, що виказка представлена прокуратурою автентична тому, що на ній є два підписи і дві печатки, хоч блянку такого він не бачив. Тим часом в руках оборони є три інші виказки, на яких немає підпису ані Штрайбеля ані Тойфеля, як також бракує печаток. Крім того на виказці І. Дем'янюка ч. 1393 є підписаний Тойфель із рангою оберштурмбанфюрера, а на виказці із числом 1211 (отже раніше) у нього ранґа на один ступінь вища. Й. Шефтель дивується як це можливо, щоб Тойфелеві обнизили його ступінь в рядах СС.

• Й. Шефтель підкеслив, що документи, які тепер представляє прокуратура не були доступні оборонцям, бо були в руках КҐБ, але коли прокуратура захотіла ними виказатися їх без спротиву дістала від КҐБ. Оборона не може отже приймати свідчення Г. Леонгардта тому, що вони не відбувалися у відповідних умовинах.

Ще гірше представляються зізнання Отто Горна, що їх він дав прокуратурі. Й. Шефтель вияснив, що оборона не мала доступу до документу, на якому були записані зізнання цього свідка зроблені для ОСІ в дні 20-го листопада 1979 року які то списав кримінальний інвестигатор Бернард Дж. Догерті. Тепер обороні вдалося цей документ нелегально видістати і з нього видно, що О. Горнові предложено вісім знімок, включно зі знімкою Дем'янюка з мнимої виказки з 1942 року і він не міг розпізнати Дем'янюка. Відтак йому дали вісім знімок зі знімкою Дем'юнюка з 1951 року. Тут він вказав відразу на першу згори знімку, що впізнає Дем'янюка, не зважаючи на те, що цей останній виглядав грубший, старший та з довшим волоссям на голові. Саме з цієї причини, як також тому, що О. Горн у 1979 році зізнав, що ніколи не бачив в таборі Треблінки, щоб І. Дем'янюк бив, стріляв чи в інший спосіб знущався над в'язнями — ціле те зізнання списане Б. Догерті ОСІ заховало і щойно тепер оборонцям Дем'янюка вдалося його видістати. В тому самому зізнанні О. Горн каже, що Іван Грозний лише підсичував вогонь у газовій камері разом з другим робітником, якого Горн не пригадує.

Все це подав Й. Шефтель як доказ, що зізнання О. Горна які є в руках прокуратури із 1986 року, не є тотожні із зізнанням цієї самої людини із 1979 року.

На підставі цих даних Й. Шефтель поставив внесок

(Закінчення на стор. 4)

...ВИ, ЯНОВА ХРЕСТИ, ЛИЧАКОВА БЕРІЗКИ, ПОЧУЙТЕ ГОЛОС І СТРАШНИЙ І БЛИЗЬКИЙ...

Юрій Липа

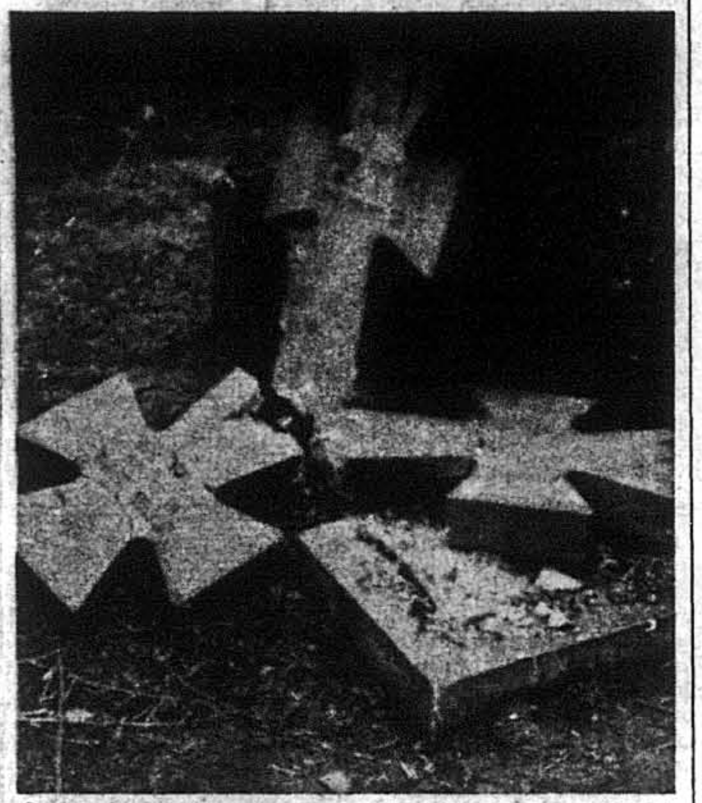
ЛЬВІВ

Могутен став він на земному лоні
І, повен пихи, голову підніс,
На степ подільський, буковинський ліс
Зорять копця зіниці ясні й сонні.

Юр молитовно звів свої долоні,
В сильветках веж церковних біль завис,
Бо в місті пишнім зломаний є кріс,
У місті Льва — забави вітрогонні.

Ви, що живі, луно десятиліть,
Ви, Янова хрести, Личакова берізки,
Почуйте голос і страшний і близький —
Так мовить Бог ваш: знайте і мовчіть!

Збудую тут твердиню в вічнім гарті
Як камінь гордощів, як камінь, що на варті!

Знищені хрести українських воїнів на Янівському цвинтарі.

САНДІНІСТИ ВІДМОВЛЯЮТЬСЯ ВИКОНУВАТИ УМОВИ ДОГОВОРУ

Сан Хозе, Коста Ріка. — Тут закінчилася дводенна нарада міністрів закордонних справ урядів Гондурасу, Гватемалі, Коста Ріки і Сальвадору, а також сандіністського режиму в Нікарагуа.

Після цієї наради стало цілком ясно, що сандіністи не мають наміру виконувати взяті на себе зобов'язання щодо встановлення миру в Центральній Америці.

До 7-го листопада в цьому районі повинна припинитися війна і в п'ятьох країнах повинні бути відновлені всі демократичні свободи. Цю дату назвали лідери чотирьох урядів і вождь сандіністської хунти Даніель Ортега. Ініціятор мирної угоди президент Коста Ріки Оскар Аріяс дістав за свою ініціятиву Нобелівську премію миру за 1987 рік.

Але чим ближче до контрольної дати, тим ясніше стає, що марксисти Нікарагуа не мають наміру дотримуватися угоди, провадити переговори з політичними противниками, випускати з в'язниць політв'язнів, запроваджувати свободу преси, слова, зборів.

Вірні своїм обіцянкам, уряди Сальвадору і Гватемалі почали переговори з повстанцями. Вважали, що і сандіністська хунта почне такі ж переговори. Однак сандіністи заявляють: нехай „контрас" складуть зброю і звернуться за одержанням амнестії! Сідати за стіл переговорів з борцями за свободу Д. Ортега не має наміру.

Уряд Гондурасу — країни, на території якої базуються повстанці, — заявив, що він заборонить їм перебувати тут. Але Гондурас настоює, щоб сандіністська хунта відкрила кордон і прийняла „контрас", почавши з ними переговори. 5-го листопада уряди чотирьох країн і сандіністська хунта повинні повідомити про те, як вони виконують умови договору. Не відомо покищо, що скаже Ортега.

В інтерв'ю для газети „Ню Йорк Таймс" лавреат нагороди Нобеля президент Коста Ріки Оскар Аріяс сказав, що якщо якась країна не виконає умов договору, то він звернеться до держав усіх п'яти континентів з просьбою про політичні і економічні санкції проти порушників. „Вони повинні опинитися в ізоляції", — сказав Аріяс про можливих порушників договору.

До 7-го листопада сандіністи повинні не лише оголосити про готовність вести переговори з „контрас", але й відкликати військовий стан в країні, скасувати цензуру, амнестувати всіх (біля 4,000) політичних в'язнів.

Б. ЄЛЬЦИН РОЗЧАРОВАНИЙ БРАКОМ ПІДТРИМКИ „ҐЛАСНОСТІ"

Москва. — Співробітник газети „Крищен Саєнс Монітор" Пол Квін-Джадж пише у числі з 29-го жовтня ц.р., що Боріс Єльцин, який беззастережно підтримує політику „гласності" і реформи генерального секретаря ЦК КПСС Міхаїла Ґорбачова, розчарований браком належної підтримки для нових реформ совєтськими керівниками, хоче зрезигнувати з члена Політбюра, протестуючи таким способом проти браку єдности у вирішуванні важливих державних справ й економіки у найвищій партійній клітині.

Він (Єльцин), — пише далі Квін-Джадж, — сильно скритикував поставу Єгора Лігачова і його однодумців і закинув йому брак підтримки плянів М. Ґорбачова. Досі Лігачов вважався другою після Ґорбачова особою у Політбюрі. Існує також можливість, що Єльцин виступив проти Лігачова за згодою Ґорбачова, щоб в такий спосіб позбутися ще одного противника теперішньої лінії з Політбюра більшість членів якого підтримує політичну й економічну лінію генерального секретаря.

Покищо немає жадних познак, що Б. Єльцин, якого у Політбюро вважають „емоційним політиком", направду передав свою резигнаційну грамоту на руки генерального секретаря. Такий крок бувби першим в модерній совєтській історії і такого прициденту досі ще не було. Резиґнація свідчила б також про те, що серед совєтської „верхушки" немає однозгідности на багато питань внутрішньої і зовнішньої політики.

Закордонні дипломати і кореспонденти, акредитовані в Совєтському Союзі кажуть, що також армія і КҐБ різними каналами роблять тиск на Політбюро. Одні по лінії затримання теперішньої мілітарної сили СССР, другі за такеж затримання статусу кво у внутрішній політиці імперії, яка, до речі, не дуже змінилася в останньому часі, крім звільнення кількадесятьох в'язнів і збільшення дозволу на еміграцію, переважно жидів.

Згідно з добре поінформованими джерелами, які також раніше мали зв'язки з совєтськими „верхами", Б. Єльцин заявив членам Політбюра на пленарній сесії, що вони повинні так довго дебатувати над справою „перестройки" і „гласності" поки не знайдуть однозгідности. Якщо такої однозгідности не буде то він просить звільнити його з обов'язків члена Політбюра. Б. Єльцин твердить, що обидві справи: „перестройки", тобто економічні зміни і „гласность", більш відкрите суспільство, зайшли у сліпий кут і для сповільнення цих справ наполегливо працював Є. Лігачов. Інші учасники закликали до терпеливости у вирішуванні цих питань і до відтягнення погроз Єльцина.

На питання кореспондентів „Кріщен Саєнс Монітор", речники Московської комуністичної партії відповіли, що найкраще почекати до появи офіційного комунікату Політбюра про пленарні наради, які, як відомо, відбулися 21-го жовтня. Інший член Центрального Комітету КПСС заявив, що він взагалі не чув про погрози Єльцина.

Кажуть, що внутрішній двоподіл наступив по лінії прихильности чи засуду теорії Є. Ліґачова, який пропонує більш повільні і менш амбітні зміни. Його противниками є не тільки Єльцин, але також Ніколай Рижков, перший секретар Казахстану Ґеннадій Кольбін, амбасадор до Франції Яков Рябов та інші. Б. Єльцин належить до молодшого покоління комуністів, 1931 року народження, а свою партійну кар'єру робив у місті Свердловську. До Москви його стягнено після вибору М. Ґорбачова на генерального секретаря ЦК КПСС.

Й. ТЕРЕЛЯ І Д. ШУМУК ЗІЗНАВАЛИ В СЕНАТІ

Вашінґтон (Св. Софія). — У четвер, 22-го жовтня, Йосиф Тереля і Данило Шумук спільно виступили на зізнаннях, а опісля на прийнятті тут в Сенаті.

Й. Терелю супроводив та був його перекладачем о. Мирослав Татарин зі Сейнт Катаринс, Онт., де під цю пору перебуває родина Терелів під опікою канадської св. Софії.

Зізнання, дуже річеві, але повні емоційних моментів, тримали в напруженні членів Сенату, Конґресу і дуже чисельну публіку, серед якої були провідні члени св. Софії з Філядельфії, д-р Романа Навроцька і проф. Леонід Рудницький.

Товариство св. Софія, яке причинилося до виклопотання звільнення родини Терелів, плянує відвідини Й. Терелі у різних українських осередках, після того як він набере більше сил та як покращає його підірване здоров'я.

Дві книжки про УПА М. Лебедя і О. Плеченя

Нюарк, Н. Дж. — Цього року, тут із серії видань „Сучасности", ч. 172 та 175, вийшли дві книжки про УПА — Миколи Лебедя п.з „УПА, Українська Повстанська Армія" — її генеза, ріст і дії у визвольній боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу, та Омеляна Плеченя „Дев'ять років у бункері".

На обкладинці цієї останньої книжки - деталь із дереворитy Ніла Хасевича, виконаного 1949 року в Україні; оформлення — Надії Штендери.

„УПА Українська Повстанська Армія М. Лебедя" — це 207-сторінкове доповнене видання про дії УПА. Крім первісного тексту та документації воно містить також нові джерельні матеріяли.

„Дев'ять років у бункері" О. Плеченя — це 216 сторінкове видання із запису І. Дмитрика — спогади вояка УПА. Опрацювала їх і зредагувала Ніна Ільницька. Основною розповіддю цієї книжки є 9-річне перебування двох вояків УПА в криївці, вже після припинення збройної боротьби в 1947 році на Перемищині, а також описані події 1945-46 років та життя в Польщі після амнестії 1956 року.

Працю про Українську Повстанську Армію М. Лебедя — в ціні 9 дол. — та спогади вояка УПА – в ціні 10 дол. — можна набути в книгарнях, у видавництві чи його представництві; в Европі: Sučasnist, Muller str. 33, Rgb., 8000 München 5 та у ЗСА: Sucasnist, 744 Broad St. Suite 1115-1116, Newark, N.J. 07102-3892.

ВШАНУЮТЬ ЗАСЛУЖЕНОГО ПРАЦІВНИКА

Ню Йорк. — Тут, у приміщеннях Українського Інституту Америки, при 2 Схід 79 вул., у неділю, 1-го листопада, о год. 3-ій по полудні, відбудеться зустріч з нагоди 30-річної відданої праці в Дирекції УІА інж. Остапа Балабана.

Президент найменував нового кандидата до Верховного Суду

Вашінгтон. — Президент Ронад Реґен найменував у четвер, 29-го жовтня ц.р., 41-річного суддю Даґлеса Г. Ґінсбурґа, дотеперішнього суддю федерального апеляційного суду у Вашінгтоні кандидатом до Верховного Суду на місце Люїса Павелла, який добровільно зрезигнував з цього високого і престижевого посту з огляду на здоров'я. Після відходу Павелла Р. Рейґен найменував був суддю Роберта Борка, над кандидатурою якого велися довгі й затяжні дебати, у висліді яких ліберальне крило Демократичної партії зуміло зорганізувати в Сенаті більшість проти Борка і він перепав в голосуванні голосами 58 до 42 хоч усі, включно з противниками, заявили тоді, що він має усі кваліфікації бути членом Верховного Суду.

Після переголосування кандидатури Р. Борка кореспонденти запитували кого він наменує на це місце. Президент в дуже категоричній формі заявив, що напевно консерватиста з такими ж політичними поглядами, як у Борка. Р. Реґен номінуючи суддю Д. Ґінсбурга, хвалив його здібності, погляд на лад і порядок в країні, його практику сперту на консервативній філософії.

Політичні спостерігачі які нібито заповідають довгу і затяжну боротьбу в Сенаті за номінацію Ґінсбурга кажуть, що серед ліберальних опонентів панує свого роду розгубленість, бо навіть сам голова юридичної сенатської комісії сен. Джов Байден заявив, що він комплетно нічого не знає про суддю Д. Ґінсбурга і спочатку мусить познайомитись з його особою, його політичною філософією, його юридичними здібностями.

Якщо, однак суддя Ґінсбург буде потверджений Сенатом то він у Верховному Суді буде наймолодшим суддею і першою особою жидівського походження, від часу резигнації судді Абі Фортаса в 1969 році, яка сидітиме, як то кажуть на юридичному Олімпі в ЗСА. Поінформовані особи кажуть, що за особу судді Ґінсбурга дуже змагався прокуратор Едвин Міз, який заблькував кандидатуру судді Ентоні Кеннеді з Каліфорнії, якого підтримував шеф штабу Білого Дому Говард Г. Бейкер. Виглядає, кажуть політичні спостерігачі, що фракція Міза у Білому Домі перемогла і це може мати далекойдучі непередбачені наслідки навіть під час голосування у президентських виборах в 1988 році. Політичні кола у Вашінгтоні думають, що кандидатура судді Кеннеді перепала тоді, коли сенатор Джессі Гелмс заявив відкрито Президентові, що він гостро опонуватиме проти його номінації і зорганізує філібастер в Сенаті під час дебат над його затвердженням, бо він, мовляв, не є „здецидованим" консерватистом.

Не зважаючи на спротив деяких лібералів, у політичних колах не сумніваються, що суддя Д. Ґінсбург буде потверджений Сенатом.

НА ВІДКРИТТІ КОНФЕРЕНЦІЇ Американської федерації праці та Конгресу індустріяльних організацій у Маямі Біч, президент Лейн Киркленд гостро накинувся у своїй промові на Департамент справедливости за очорнювання імени його організації. Він також заявив, що буде змагатися з тими, що хочуть накласти урядову контролю на спілку.

У ВІДКРИТОМУ ЛИСТІ до президентських кандидатів предсідник Зірокс корпорації звернув увагу що американські публічні школи поставили ЗСА в дуже погане становище, бо постачають робітників тільки з 50-відсотковими спроможностями. Дейвид Кернс закликає до реформи американського народного шкільництва, бо одна четверта дітей залишають школу, а друга четвертина закінчує її з дуже слабим знанням.

КОЛИШНІЙ ГОЛОВА Жидівської оборонної ліги 30-річний Віктор Ванcієр був засуджений на 10 років ув'язнення за участі в бомбардуваннях в околицях Ню Йорку від 1984 року. Одна з його останніх акцій — це підкладення вогневої бомби у Ейвері Фишир Голл в Лінкольн Центрі 20-го жовтня 1986 року в день виступу Московської державної симфонічної оркестри. Разом з ним засуджено 60-літнього Миррі Янґа на 5 років тюрми і 44-літню Шарон Кац на 3 роки умовного ув'язнення та 6 місяців домашнього ув'язнення.

У СВІТІ

СКРІПЛЕНІ ВІДДІЛИ поліції і парамілітарні частини контролюють вулиці міста Квіто в Еквадорі після того, як майже усі профспілки проголосили крайовий страйк і домагаються від уряду не тільки підвишки платень, але також переведення соціяльних реформ, зміцнення економіки і підвищення життевого рівня. Крім того страйк мав дещо політичне забарвлення. Робітничі профспілки домагалися звільнення міністра внутрішніх справ Люїса Роблеса, якого критикували в парляменті за жорстоку поведінку над політичними в'язнями.

ЛИВАНСЬКІ ТЕРОРИСТИ з проіранської групи „Джігад" звільнили за викупом один мільйон долярів південнокорейського диплемата Ду Чаї Сунґа, який просидів у полоні мусулман-шіітів 21 місяць. Поінформовані особи кажуть, що посередником у звільненні корейця був керівник мусулманів-шіітів Набі Беррі, який в уряді президента Аміна Ґемаеля є рівночасно міністром юстиції. Спочатку терористи домагалися заплати 10 мільйонів долярів за звільнення другого секретаря південнокорейської амбасади в Бейруті, але пізніше погогилися на один мільйон. Покищо ніде не сказано хто вплатив згадану суму за викуп Сунґа.

ІЗРАЇЛЬСЬКІ ВІЙСЬКОВІ частини і поліція зударилась з палестинськими студентами, які демонструючи на Бетлегемському університеті обкидували поліцію і військовиків запальними бомбами, камінням й іншими твердими предметами. У висіді зудару загинув один студент палестинець і ситуація на університеті погіршилася до тієї міри, що керівники університету не відважились розпочати науки і не вимагали відтягнення війська і поліції з подвір'я університету. Студенти бажали відзначити масакру арабів ізраїльським військом в 1956 році, а демонстрацію зорганізували без дозволу університетських властей.

ДЕЛЕҐАТИ НА З'ЇЗДІ комуністичної парції Китайської Народної Республіки почали на комісіях і колюарах дискутувати про ролю дотеперішнього некоронованого керівника Китаю Денґ Шіаопінґа, 83-річного все ще активного політичного діяча який при новому укладі сил і вибору нового генерального секретаря, мусить зробити місце для керівників з молодшого покоління. Покищо не відомо, чи Денґ прийме нижчу позицію, якої, до речі, він сам домагається з огляду на вік, чи далі залишеться в ролі „дорадника" для нового генерального секретаря. Є всі познаки на те, що на пост нового генсека буде обраний дотеперішній прем'єр-міністер Зао Зіянг.

ГРЕЦЬКІ РЕЧНИКИ МІНІСТЕРСТВА юстиції обвинуватили 37-річного грека Міхаеля Меґаляконою у шпигунстві в користь Совєтського Союзу. Він на протязі років передавав совєтським шпигунам діяграми для виробу модерної зброї і готову технологію, яка уможливила совєтам випродукувати прототип ракети „Стінґер", найбільш ефектовної протилетунської зброї, якою афганські антикомуністичні повстанці муджагедіни зістрілювали майже кожного тижня по три-чотири совєтські літаки, які колись наносили страшного спустошення серед цивільного населення і завдавали тяжких ударів для партизанів. Згаданий грек, займаючи важливий пост заступника керівника компанії „Стандарт Електрік", мав доступ до всіх технологічних таємниць, які він копіював і передавав в руки совєтам. Деякі матеріяли перебирали від нього совєтські „дипломати" в Атенах, або прямо працівники совєтської амбасади в Греції. Державна прокуратура обвинуватила також двох інших греків у шпигунстві, Константіна Лімбосакіса і Артеміса Тсірозіду, які працюючи для американців на базах, продавали за гроші всякі технологічні інформації. Совєтський Союз назвав „свою" нову ракету, виготовлену на підставі копії Стінґерс, СА-14. Виглядає, кажуть військові спостерігачі, що З'єднаним Стейтам Америки прийдеться випродукувати новий тип протилетунської зброї.

ЧОТИРИ СОВЄТСЬКІ ВИСОКІ старшини прибули 28-го жовтня ц.р. до Західньої Німеччини, щоб там взяти участь, у характері спостерігачів, в маневрах американських військових частин стаціонованих в Европі. В маневрах братиме участь 11,650 вояків, летунські і танкові з'єднання. Недавно також американські старшини брали участь в таких же маневрах совєтських військових частин в Білорусії.

ВИСТУПАЮЧИ ПЕРЕД КАДЕТАМИ Військової академії у Вест Пойнті, Н. Й., президент Роналд Реґен ще раз повторив, що стратегічна оборонна ініціятива не є предметом для торгівлі у майбутніх переговорах з генеральним секретарем Міхаїлом Ґорбачовим. Президент додав, що зустріч на вершинах поліпшить відносини двох країн. „Зустріч може стати корисною не лише для лідерів, але й для наших країн. І я думаю, що американський народ гостинно зустріне його (тобто Ґорбачова)", — сказав Р. Реґен. Президент також додав, що „для Ґорбачова буде корисно самому побачити Америку".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Перше Листопада

Перше Листопада — це для синів і дочок Галицької Землі те саме, що для американців 4-те Липня. Але Листопадовий переворот у Львові та всій Східній Галичині не був подією обласною. Навпаки, не було би 1-го Листопада у Львові, якби не було 22-го Січня у Києві. І те саме стосується Карпатської України. Карпато-українці проголосили свою державність 15-го березня 1939 року на такій самій соборницькій плятформі, що її деклярувала вже Головна Руська Рада у 1848 році: „Ми є частиною великого руського 15-мільйонового народу..."

Листопадовий переворот у Львові має вже багату і добру наукову літературу, має теж мемуаристику, з якої деякі твори контроверсійні викликали академічну полеміку. Вся ця література доводить до такого висновку: Коли Східня Галичина належала до Польщі від 1340 року, від завойовницького походу Казимира на „Червенські землі" (хоч Львів не належить до Червенських городів) — та від першого розподілу Польщі у 1772 році прийшла під панування австро-угорських монархів, у життєвій практиці знову під владу поляків, то вивішення синьо-жовтого прапора на львівській ратуші вночі з 30-го жовтня на 1-ше Листопада треба вважати за чудо.

Коли тепер згадувати Листопадовий переворот у Львові — Кость Левицький присвятив йому книжку п.з. „Листопадовий зрив" — то з перспективи 70-ти років і під кутом бачення цілого українського революційно-визвольного здвигу в роках 1917-21 можна об'єктивно ствердити, що у галичан у масі була глибша національна свідомість, як у їхніх східніх земляків. Це логічний вислід об'єктивних умовин там і тут. У Галичині при всьому польському натискові були таки українські народні і середні школи, було у 1914 році таки 14 університетських катедр і доцентур, була політична школа українських дослідів у віденському парляменті і львівському соймі.

На Наддніпрянщині русифікаторський тиск знайшов свій неначе символ у Валуївському „Нє било, нєт і нє будєт" української мови, та в Емському указі зі забороною українського шкільництва, української преси, свобідного розвитку культури. І тому і там, на Наддніпрянській Україні революційно-визвольницький рух, що постав з пустки, з нічого, був також чудом. Чудом було, що від XIУ сторіччя по XX сторіччя полякам не вдалося спольонізувати галицької вітки українського народу, яка завжди, і між двома світовими війнами, становила більшість автохтонного населення. Ця більша національна свідомість завдяки кращим політичним обставинам проявилася у зголошенні 8,000 молодих добровільців у Стрию до формації леґіону Українських Січових Стрільців, і тільки під натиском збоку поляків дозволено прийняти 2,000. І не було в Галичині злощасного явища „невтральности", що її сотні тисяч молодих здорових мужчин проголошували в Україні, коли йшлося про бути чи не бути відновленій рідній державі. Але й у Галичині, за існування ще Західньої Области Української Народної Республіки, себто перед Актом Злуки 22-го січня 1919 року і перед переходом УГА за Збруч — не можна було створити державно-адміністраційного апарату на тій невеличкій території самими українськими людьми і треба було притягати охочих поляків чи жидів. І в Галичині, не зважаючи на глибшу свідомість у народній гущі, на вищий розмірний відсоток інтеліґенції і на згадане захоплення молоді, що прагнула воювати за рідний край, також не вдалася проголошена урядом мобілізація.

Світло започаткований 1-им Листопадом визвольний здвиг галичан скінчився катастрофою, — рештки Української Галицької Армії опинилися в польських таборах полонених. Прийшов 20-тирічний період перебування знову під Польщею з її безглуздою політикою національної асиміляції з її „пацифікацією", знищенням українського шкільництва, переназванням Галичини на зразок „Малоросії" на „Малопольщу".

А проте залишився не тільки пустий спомин. Залишилася традиція, яка є рушійною силою творчих діл. Залишився пієтизм до ідеалу самостійної і соборної ні від кого незалежної народоправної України і залишилася непохитна віра, що цей наш ідеал вкінці таки переможе.

Микола Бараболяк

ПЕРЕШКОДИ ДО ЗУСТРІЧІ РЕҐЕНА З ҐОРБАЧОВИМ

Реґенові останніми часами таки не везе. Вибрав найвідповіднішого, якого міг, кандидата на суддю Верховного суду, такого який репрезентує конституційний принцип, що суд має тільки стосувати закони а не їх творити, та Ліберальна мафія перемогла і Реґен програв. Сказилася біржа; спекулянти вигнали ціну шерів понад їх реальну фінансову вартість. А Реґенові противники здійняли крик: вина фінансова політика Реґена, який вимагає забагато на зброєння, а противиться підвищці податків. У додатку прийшла особиста гризота: пістряк у Ненсі. І врешті остання невдача — Ґорбачове „нєт" на запрошення приїхати до Вашінгтону на конференцію на вершинах. Ця зустріч мала б бути доказом, що з Реґеном ще рахуються у міжнародних колах, що він започаткує процес спілкування ядрової зброї і ввійде до історії як президент-миротворець. На перешкоді зустрічі має бути те, що Реґен не хоче відмовитись від підготови „зоряної війни" — (SDI).

Найприкріше в цій цілій „зоряній" справі те, що Ґорбачов має досить переконливі аргументи проти неї. Він каже: переговорюємо про скорочення ядрової зброї, і до 10-ти літ про повне її виелімінування. Лейзерова „зоряна" зброя в стадії дослідів. Ніхто не вірить, що її можна буде вживати перед десяти роками. То навіщо робити собі кошти на підготову протиракетної зброї, коли маємо намір визбутись всієї ядерної зброї? Ми хочемо обмежити наші видатки на зброєння. Коли ж ви працюєте над лейзеровими військовими винаходами, мусимо і ми робити те саме. Де сенс у тому? (До речі: є безсумнівні докази, що совєтські лейзерові досліди досить заавансовані!) І врешті: нас в'яже договір про непродукування оборонної зброї (АВМ). Не довіряєте нам?

„You bet", — скаже американець і Реґен відповідає: уся трудність із вами, що ми не певні вас, не довіряємо вам! Перевірити у вашій засекреченій системі, що ви насправді знищите всі ракети, нам буде дуже важко. Ваше евангеліє вчить вас, що обманювати буржуазний світ не гріх. Мусимо бути обережними. І дійсно. Вся трудність Реґена у тому, а опозиція погоджується з ним, що договорюючись зі совєтами, треба бути дуже обережним. А не зважаючи на це, опозиція бороздить Реґенові у його політиці. Представник демократичної опозиції, сен. Нан, займає в справі розбудови „зоряної" зброї становище радше прихильне для Ґорбачова, бо стоїть по стороні т. зв. вузької інтерпретації закону про оборонну зброю, яка не допускає розбудови оборонної зброї. Сильні теж голоси експертів, які впевняють, що ціла ця „зоряна" ідея писана вилами по воді і успішність цього проєкту під великим знаком запиту. Ґорбачов свідомий того, що в ЗСА існує внутрішня опозиція проти цієї зброї і тому тим певніше хоче вимогти на Реґенові, що він у заміну за замирення в справі ядерної зброї ради, відпекається від своїх „зоряних" мрій.

Які вигляди на замирення і зустріч на конференції на вершинах? На мій розсуд — позитивні. Головна спонука до замирення в справі зброєнь — кошти. Для Ґорбачова обмеження зброєнь конечне, щоб могти призначити більше рублів на поширення продукції товарів, що їх вимагає консумент, а він стає щораз більш вибагливий. Для Реґена цей фактор теж не менш важливий. Йому закидають, що забагато долярів іде на Пентагон, а найприкріше в тому те, що ці витрати робляться „на кредит". Борг ЗСА є найбільшим у світі. Та для ЗСА важливим є не тільки обмеження коштів на зброєння. Для ЗСА основним — повторюємо — питання довір'я. ЗСА хочуть мати певність, що совєти припинять їхні агресивні витівки, що заберуться з Афганістану, що перестануть підтримувати іриденту проти Америки у Нікараґуа і на Кубі, прикоротять експансію у напрямі Перської затоки, та останнє — а це найголовніше — дозволять жидам на вільний виїзд.

Під час останньої візити у Кремлі державний секретар Шулц порушив напевно усі ці вимоги ЗСА і вони певно були центром переговорів. Договір у справі нуклеарних ракет середнього і коротшого засягу був майже готовий. Ґорбачов прибув би у короткому часі підписати врочисто цей перший крок на шляху до виелімінування жахливої зброї. Але його напевно позлостили вимоги Шулца, щоби СССР доказав ділами, а головно еміґраційною політикою супроти жидів, що совєтам можна довіряти, що вони

(Закінчення на стор. 4)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про мій, не-мій Львів

„А ви не хочете поїхати до Львова? Поїдьте тепер, — буде вам дуже цікаво..." — зауважив минулого тижня один із молодих мандрівників по світі, з яким я мала приємність переводити інтерв'ю.

— „Чи справді можливе, — дивувався він, — що вам не хочеться поїхати до родинного міста, в якому пройшли ваші найкращі безжурні роки дитинства і молодости?

Саме тому, що моє місто залишилось у моїх споминах таким, як бачили його мої молоді очі, а після довгих років воно може ще і краще уявляється мені в картинах, що часто насуваються в думках — боюся бачити його інакшим.

Бо справжній сьогоднішній Львів вже зовсім не такий як був. Це вже чуже, холодне місто, яке можуть з цікавістю оглядати ті, які його не знали так, як знали ми — колись.

Дивним припадком недавно прислали мені приятелі з Німеччини маленьку, чепурно видану у 1911 році книжечку німецькою мовою під назвою „Львів — Лемберг", що її знайшли у антикварні. А рівночасно тут, інші приятелі, позичили книжку видану Українською Академією Наук в УССР — „Історія Львова", що появилася в 1984 році.

Переглядала я довго ці дві книжки, так дуже різні змістом і світлинами, про моє родинне місто. Ні одна ні друга публікація не нагадали мені того Львова, в якому мені та моїм одноліткам довелося жити. Ще ця давня книжечка — видана за часів цісарської Австрії, нагадувала живо оповідання моїх батьків і дідів, а знімки історичних будівель давали доказ, що слушно Львів носив тоді гордо назву „малий Віденьˮ".

Грубезна ж „Історія Львова" поділена на три епохи — феодалізму, капіталізму і радянщини — насувала при читанні раз-у-раз сумні питання: чи справді це історія мого рідного міста?!

Читаємо частину другу про епоху капіталізму і здається нам, що автори писали про якесь інше місто, а не про Львів. Немає там ані згадки між вичисленими українськими часописами про „Діло" і „Новий час"; немає згадки про добрих наших численних поетів і письменників, а є лиш про Я. Галана, С. Тудора, О. Гаврилюка і І. Вільде. „Забуто" поміж корифеями театру Володимира Блавацького. Забуто майже всіх українських науковців і журналістів. Немає теж ані згадки про розвій і силу багатогранного українського життя в часі польської окупації, а про німецьку — і не згадувати.

Зате частина про „радянський Львів" повна неправди і перебільшень, про „щасливе і творче" життя „трудящих".

Оглядаю світлини того „нового" Львова, вміщені в його теперішній історії, і стараюся відгадати, що це і в якій частині так добре відомого міста лежать оці нові будівлі, численні пам'ятники: Я. Галана, В. Леніна, М. Кузнєцова? Де розміщено оцей чужий „монумент бойової слави", монумент „батьківщини-матері", що їх „дарувала" Москва?

І де ці вулиці Калініна, Боженка, Батальна, Пушкіна і Лєніна? Де побудовано цей „Пагорб слави", чи парк такого імени?

Це вже не є „мій" Львів. Це вже не моє місто, бо я вже не можу сказати, що мій родинний дім стоїть на Листопадовій вулиці, а на іншій, чужій.

Ні, молодий український мандрівниче, я вже не хочу їхати до Львова, хоч як би воно й не було цікаво!

Я хочу, щоб „моє місто" залишилося у пам'яті таким, яким живе у моїх снах; із вщерть виповненою церквою Святого Юра, у роковини Першого Листопада, із довгим походом десятків священиків і сотень людей, добре знайомими вулицями, аж ген туди, де спочили герої, що боронили колись український Львів.

О-КА

Володимир Барагура

НЕ ЗАБУДЬ, НЕ ЗАБУДЬ ЮНИХ ДНІВ, ДНІВ ВЕСНИ"...

Ці слова великого поета можна прикласти до мемуарно-документарного збірника, що вийшов заходами „Комітету колишніх учнів української реальної гімназії в Зальцбурзі" п.з. „Незабутні роки 1945-1950" за редакцією проф. Мирослава Семчишина.

Серія реґіональних збірників, яка охопила майже всі землі Західньої України спонукала й дала поштовх до появи споріднених збірників, присвячених мікроскопійним світам часового перебування нашої національної групи після закінчення Другої світової війни — табором переміщених осіб (ДП) на терені Австрії і Німеччини (нпр. збірник реґенсбурзького табору). А ось появився збірник матеріялів, які стосуються тільки однієї складової частини культурно-освітньо-виховної ділянки таборового життя, а саме шкільництва середнього типу — гімназії. Це мемуарно-документальний збірник про гімназію в таборах в Зальцбурзі, Австрія.

Збірник має поетично-сантиментальний і ностальгійний заголовок „Незабутні роки". Ця притаманність заголовку вказує на переваґу матеріялів мемуарного характеру в збірнику, а нотки туги за безповоротно минулими юними роками бринять інколи сильніше, інколи притишено й дискретно в усіх матеріялах книги, присвяченої вдячними учнями своїм учителям-виховникам.

Ці сантиментальні нотки ніяк не обнижують питомої ваги й фактажу матеріялів, бо вони викликані позитивно-конструктивними вартостями — багатими і рясними інтелектуальними, духовими й практично-життьовими плодами, які дала колишнім учням їхня короткотривала, але дбайлива „Альма матер", промостивши їм шлях у повновартісне професійне й громадсько-національне життя. Більшість авторів, це властиве учні цієї гімназії, які з перспективи тепер уже дорослих людей вміють оцінити вагу навчання й виховання, яке дали їм їхні вчителі-виховники в дуже несприятливих умовах тривожного післявоєнного життя в переселенчих таборах, пожильці яких перебували весь час у страху перед насильним вивезенням „на родіну", у матеріяльних злиднях, у незавидних побутових обставинах та браку шкільних приміщень, устаткування, підручників, допоміжних засобів, відсутності дидактично-методичних напрямних, необхідних до успішного здійснювання навчально-виховного процесу.

Читаючи цю книгу, треба дивуватися й подивляти організаторів, директорів, учителів і батьків та їхню вперту, наполегливу працю, якою вони змогли поконати здавалося б непереможні труднощі й перешкоди не лише сторонніх чинників, але й власних песимістів та байдужих адміністраторів таборів і поставити гімназію на такий рівень, що вона здобула признання австрійських шкільних властей і окупаційних урядових чинників та промостила молоді шлях до вищих студіїв.

Фейлетоніст, спортовець і поліглот Осип Новицький у своїх міркуваннях, вміщених у збірнику п.з. „Квем ді одере — педаґоґум фацере" (латинська приповідка: „Кого боги зненавиділи, того зробили педагогом"), прирівнює працю таборового вчительського колективу до „труду Сизифа", з тією різницею, що коли коринтський король, покараний богами за скування кайданами смерти, яку вони на нього післали, викочував камінь на вершок гори і камінь зараз скочувався вдолину, то раз викочений нашими педагогами камінь залишився на місці і став підвалиною будівлі кадрів української інтеліґенції.

Вдячність учнів учителям і виховникам пробивається майже з кожного рядка, починаючи від увідного слова видавничого комітету (Дарія Княжинська-Семеґен — голова, Лідія Юрків-Белендюк, Володимир Воловодюк, Ірина Стаховська-Лапичак — члени) і від редакції (Мирослав Семенишин — головний редактор, Іван Головінський, Зеновія Кучма-Кулинич, Володимир Стойко — члени редакційної колеґії). Співпраця вчителів і учнів затіснила між ними дружбу на все життя, а доказом цього є кількакратні з'їзди, врешті й чепурно виданий спільними зусиллями вчителів і колишніх учнів збірник.

Матеріяли, вміщені в книзі охопили не лише навчання й виховання за обов'язуючою програмою, але й усі інші ділянки, які пов'язані з позашкільним життям молоді: — юначі організації — Пласт і СУМ, учнівська громада, самодіяльні гуртки, релігійні дружини, спортові команди.

У збірнику вміщені короткі біографії вчителів і виховників та списки учнів. Текстовий матеріял оживлений численними фотами, зідентифікованими підписами, факсиміле свідоцтв і документів, відбитками програмок імпрез, матуральними таблью.

Відведемо місце в збірнику на уривки з промов директорів, учителів і виховників з різних шкільних оказій або під час з'їздів і зустрічів тут на поселенні. Окремий розділ присвячений поетичній творчості та гуморові, сатирі, карикатурам.

Варта, щоб читачі, зокрема середньошкільна молодь познайомилася з цим збірником і пізнала, яку притягальну силу має наука і які благословенні наслідки вона дає людині особисто і для громадськости. В збірнику це показане наявно на діяльності гімназії в Зальцбурзі.

Варто теж, щоб інші таборові гімназії подали історію своїх шкіл поки ще живі їх учасники й поки шкільні переживання збереглися в пам'яті.

Труднощі з цією проблемою мали вже видавці й редактори-впорядники „Незабутніх років". У вступі до цієї пам'ятної книги вони пишуть: „Не маючи архівів, із трудом приходилося здобувати матеріяли з приватних джерел... Після сорока років важко відтворити багато подій"...

Мистецьке оформлення книги виконала Зеновія Кучма-Кулинич, рисунки роботи Степана Киня.

Збірник має 227 сторінок великого формату (7½ x 11 цалів), видрукований на тривалому папері, оправлений в темносинє полотно з золотом тисненим заголовком, із зображенням веж Зальцбурґу і з емблемою гімназії УРГЗ у вінку.

Ціна збірника 35.00 дол. + 2.50 дол. пошта. Замовляти: Wolodymyr Wolowodiuk 66 Susan Drive Chatham, Twnsp. N.J. 07928

Богдан Кравців

Червона калина

Іде цар-листопад... Йому на стрічу стеле осінь багаті килими і сипле останками золота й багру. В ночі у лісі гомін, шепоти таємні, — і самітній мандрівник оглядається трівожно і вдивляється в темні нетри. Листя паде.

В таку ніч в лісі при вогні хочеться казки, хочеться пережити казку. Хочеться задуматися, задивитися в вогонь і слухати може про Червону Калину, про юнаків, що квітчалися її китицями-ягодами, і йшли шукати, визволяти царівну сховану, закляту, в їхже країні, десь поміж ними. А вірили юнаки, що в червоній калині якась сила таємнича: коли вони йшли вперед вона багром розцвітала на їх шоломах зелізних, а коли стомлювалися, зневірювалися, вона в'янула й розсипувалася з їх кровю і потом.

І здається, що ось зараз стане хтось з поміж нас і спокійним голосом, немов дід-запорожець пічне: Колись, давно в царстві темного царя настали соняшні дні...

Та ви знаєте сю казку, товариство! Вам дітям доля оповідала її довгими осінними й зимовими вечорами. Оповідала великими подіями, гомоном боротьби. А казок не забувається: вони вічні, незабутні, як молодість.

І сьогодні казка в ваших очах розцвітає. Не треба слів. Між нами мовчанка

(Закінчення на стор. 4)

Іван Боднарук

ДОСЯГНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВОЇ КУЛЬТУРИ

Завжди чистий, охайний, завжди закоханий у красі, наш народ творив чудові пісні, у яких величав сили природи і всі почування душі, всі переживання свого життя: колядки і щедрівки, веснянки, гаїлки й купальні пісні, обжинкові й весільні, сирітські й бурлацькі. Наша пісня мала завжди могутній вплив на душу не тільки українця, але й чужинця. Показалося це в Голляндії, де вже довгі роки працює Візантійський хор Мир. Антоновича, в Австрії, де у віденському хорі співають і німці, в Англії танцюють, як це показав нам недавно ансамбль Чупляка. Українська пісня була завжди могутнім засобом пропаґанди української справи серед чужинців. Тріюмфальний похід української пісні й Української Республіканської Капелі Кошиця познайомив чужинців із нашим мистецтвом і викликав у багатьох симпатії для нашого народу й наших політичних змагань. Професор чеського університету й видатний фаховий знавець музики, д-р Неєдлі, сказав так про Українську Капелю: „Першорядний хор, який рівняється найславнішим хорам цілого світу". На концерті в Антверпені було 7,000 слухачів. Спокійні й холодні англійці апльодували Капелі не менше, ніж чехи й бельгійці. Американська преса вважала хор Кошиця „чудом чудес".

Українська пісня як результат духової праці багатьох віків є незвичайно цінне культурне надбання українського народу; пронизана гуманними і свободолюбними ідеями, вона розвиває і підносить усе, що тільки гарне й добре в людській душі. Нічого дивного, що спів Капелі Кошиця викликав у Швайцарії таке могутнє враження, що мешканцям цієї країни здавалося, що це не люди співають, а співає через них сам Бог. Наші співаки й музики навчали в Московщині співу та були диригентами й хористами царського двірського хору. В час турецько-російської війни до Болгарії занесено українську пісню й музику. З цієї війни залишилась у Болгарії наша пісня „Закувала та сива зозуля", яка після болгарського визволення часто виконувалися там учнівськими та іншими самодіяльними гуртками. Тоді дісталися до Болгарії і твори М. Лисенка.

Наше малярство розвинулося блискуче вже в XI сторіччі. Воно зайняло поважне місце в европейському малярстві середньовіччя. Ще в XVI-XV віках запрошували московські князі, білоруські вельможі й польські королі наших малярів прикрашувати церкви й замки Кракова, Ґнезна й Люблина. Багато наших ікон після політичного поневолення України вивезли окупанти. І так, нашу Матір Божу, знану пізніше під ім'ям Ченстоховської, вивіз з кінцем XIV сторіччя Володислав Опольський зо Львова до Польщі. Графічне мистецтво почалося в Україні разом із літературою і вже в княжій добі дійшло до високого рівня. Українська ґраверська школа І-ої половини XVII віку грала велику ролю в поширенні ґраверства на цілому Сході Европи та в Молдавії і Волощині. Українська ґраверська школа в добі Мазепи сягала своїми впливами до Польщі, Румунії, Білорусії й Московщини. Основником новітньої української ґравюри та зокрема офорту був Т. Шевченко, що дав оригінальні побутові й історичні сюжети, портрети і краєвиди. За Шевченком пішов Лев Жемчужніков і всі російські офортисти. В XIV-XV сторіччях українські різьбарі працювали над прикрасами костьолів у Польщі. За Мазепи з друкарні Печерської Лаври розходилися по-мистецьки оформлені книжки по всьому Сході Европи й на Балканах.

Килимарство в Україні було вже в XVII сторіччі дуже сильно розвинене. Ніде народна творчість не мала так багато простору для свобіднього льоту образотворчої уяви, як саме в килимарстві. Наші килими дуже різнородні щодо форми і стилю.

Писанкарство в нас дуже давнє. Мотиви орнаментів на писанках оперті на прадавній традиції. Вони не зазнали впродовж століть ніяких основних змін. Наші писанки й вишивки не мають рівних у світі. Українські вишивки знані з прадавніх часів. У новіших часах на різних світових виставках наші мистецькі вишивки, писанки й різьби в дереві стали окрасою і ревеляцією.

Наші народні танки зберегли свою свіжість і оригінальність. Вони віддзеркалюють наш національний характер. Вони повні принадности й гідности, нема в них грубости в рухах. Перед чужу публіку в Канаді і ЗСА вивів їх у всій красі Василь Авраменко. Закоханий у красі і в природі, в якій завжди бачив доцільність і гармонію, створив наш народ чудові вишивки й гапти, ткав пишнобарвні килими, різьбив у дереві й металі. Писав розкішні райдугою барв і ліній писанки. Половина ансамблю С. Чупляка з Англії це англійці, які „залюбились" у наших танцях і несуть їх між народи світу. Ансамбль вітали високі достойники нашої Церкви, Канади й ЗСА.

Наш князь Ярослав Мудрий дав Україні кодекс законів, якого ще не мав у тих часах ні один слов'янський народ. Ми горді з того, що наша духова культура завжди спиралась на европейських засадах, коли натомість Москва стояла завжди окремо від Европи. Через усю нашу історію в усіх ділянках нашого життя позначилася ота тяга до Заходу, що в новітніх часах найсильніше висловив у своєму гаслі М. Хвильовий: „Геть від задрипанки Москви!"

Нашу пісню „Ой, не світи, місяченьку" охоче виконують данці. І там вона вважається народною. Заніс її туди данець Торланґе, який довгий час жив на нашому Поділлі. Йому належить і данський переклад нашого „Слово о полку Ігоревім".

Так жив, ріс і творив наш народ, так будував свою культуру розумом, серцем і душею. І хоч над ним прокочувалися світові бурі та завірюхи, хоч дні слави й величі чергувались у нього, він завжди творив свої духові вартості.

СОПОТ — УКРАЇНСЬКА МЕККА В ПОЛЬЩІ

Окрасою X ювілейного фестивалю був хор з Лігниці, яким диригує Михайло Дуда.

Виступають „Надійки" зі Слупська.

Гарячими апльодисментами глядачі нагородили виступ танцювального ансамблю з Банів Мазурських, яким керує Анна Назарович.

Великий успіх випав на долю бандуристів з Ґданська.

На сцені — хор „Журавлі" і танцювальний ансамбль з Ілова Гуравецького.

Виходить, що не тільки ісламці мають Мекку, але також і українці мають щось подібне. Ось перед нами 20-сторінкова брошурка в синій обгортці, яку недавно привезла з Польщі відома діячка українського жіночого руху Ірина Кашубинська з Клівленду, в якій на перші сторінці подана стаття під заголовком „Сопот — Мекка української пісні, музики і танців". В чому ж справа?

А в тому, що на півночі Польщі недалеко пристані Ґданськ є невеличке містечко Сопот, в якому впродовж останніх 20-ти років кожних кілька років відбувається огляд мистецьких досягнень українців Польщі. Для багатьох заокеанських українців це може бути новиною, але, виходить, що це факт. Саме з нагоди 20-літнього такого огляду чи фестивалю, як це назвали б в Америці, І. Кашубинська, побувавши в Сопоті минулого літа, 20-го вересня в домівці СУА в Пармі поділилася зі слухачами своїми цікавими спостереженнями не тільки з артистично-мистецьких виступів наших земляків у Польщі, але і взагалі про теперішнє життя в сучасній „Жечи Посполітей".

Як попередніми, так і цьогорічним 10-им оглядом артистичних виступів українців у Сопоті займалося Українське Суспільно-Культурне Товариство Польщі. Цього року огляд відбувся 4-5-го липня. З залученої програми в брошурі просто не хочеться вірити, що, не зважаючи на обмежену кількість українців у Польщі та на багато інших труднощів, серед яких доводиться там жити нашим землякам, вони все ж таки спромагаються заслужено похвалитися перед світом багатством своїх артистично-музичних досягнень. Тут і мішаний хор „Полонина" з Лігниці (диригент Ярослав Гайдукевич), і добре відомий нам хор „Журавлі" з Варшави (диригент і керівник мистецької частини Роман Ревакович), і група танцюристів „Думка", група співаків і танцюристів „Черемош" з Веґожева і т. д. Не кажучи вже про численні менші групи, як, наприклад, капеля бандуристів з Ґданська, вокально-інструментальна група „Калина" з Любліна, вокальна жіноча група „Чайка", група танцюристів „Аркан" з Перемишля (керівник Вол. Войтович) та багато інших (за нашими підрахунками, всіх щонайменше 70 груп).

На огляд прибули професійні артисти, в тому числі Марія Щука — солістка Великого театру в Лодзі, Микола Копач — студент Музичної академії у Варшаві та піяністка Анна Салій-Туз.

Також прибули гості з України — заслужений артист України Микола Мозговий та тріо бандуристок українського радіо і телебачення, заслужені артистки України Антоніна Мамченко, Світлана Петрова та Алла Шутько.

Говорячи про Польщу взагалі, І. Кашубинська зазначила, що там тепер „всього бракує" — крамниці напівпорожні, а та, що є, незадовільної якости. Також дійшло до того, що після африканських країн сучасна Польща щодо чистоти і гігієни тепер вважається найбільш „забрудненою країно світу", не виключаючи також і шпиталів, де довелося побувати нашій туристці. Причини цього різні: брак дезинфікаційних середників, застарілий посуд, меблі, хатнє устаткування і т.д.

Але Польща має також і позитивні моменти, яких не має Америка. До них, каже Ірина Кашубинська, є розв'язка проблеми оплати за лікарське та шпитальне лікування. Вона подала такий приклад. Пізно ввечорі їй стало недобре (правдоподібно внаслідок спожиття нестравної їжі), що вона вирішила покликати лікаря до готелю. Хоч вже була пізня пора, проте лікар прийшов. Він оглянув пацієнтку, приписав ліки, дав пораду і вже хотів відійти. Коли ж Кашубинська хотіла заплатити йому за візиту, він рішуче відмовився, при цьому зазначивши, що „ви не в Америці, де лікарі тягнуть з вас скільки хочуть... Тут, у Польщі, медична обслуга безкоштовна, точніше, лікареві за обслугу платить не пацієнт, а держава".

Та як би там не було, але добре і приємно знати, що в Польщі вже багато років існує „Мекка" української пісні, музики та танців, і тому з нагоди її 20-літнього ювілею бажаємо тамтешнім українським мистцям всякого добра та повного успіху впродовж наступних багатьох років!

Ю. Мовчан

СВЯТОЧНІ СХОДИНИ В ДРУГУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ К. ЗАРИЦЬКОЇ-СОРОКИ

У неділю, 18-го жовтня ц.р., 1-ий Відділ СУА в Ню Йорку вшанував героїню Катрусю Зарицьку в другу річницю смерти святочними сходинами. Спішили члени, спішили громадою до власної домівки. М. Малиняк прибрала-приготовила домівку. На підвищенні стіл накритий, а рядом, на окремому столі, — родинне табльо Зарицьких. На ньому три покоління. В домівці — святково, настроєво. Настала хвилина святочна. Голова Л. Маґун відкрила сходини. Привітала гостей, виконавців програми, і членів. У короткому вступному слові розповіла про вклад праці жінки у громадському, культурному та політичному житті, а також про її ролю матері. Вставанням з місць і хвилинною мовчанкою попросила вшанувати пам'ять героїні К. Зарицької.

Дальше ведення програмою передала культурно-освітній референтці І. Мачай. Перед виступами представила виконавців. Першою точкою була доповідь, яку виголосила Уляна Старосольська-Любович, довголітня редакторка органу СУА „Наше Життя". Член головної управи об'єднання письменників „Слово", член міжнародного об'єднання письменників, член 64-го відділу СУА політв'язень виголосила доповідь про героїню. У. Любович на підставі достовірних жерел та прямих контактів з родиною, подала родовід героїні, розповіла про гімназійні і студентські роки, про життя на волі, в тюрмі, про риси характеру як рішучість, незмінливість, ніжність, посвята друзям, глибока релігійність та велика, щира любов до України. Її щире, тепле ставлення до співв'язнів побуджували любов і пошану до неї. Вміле передавання і приємне наслідування голосу сильно зворушило присутніх та глибоко запало в серця.

Другою точкою був сольоспів Ляриси Маґун-Гурин. Вона відспівала „Жита" Олеся, музика Гнатишина, „Гетьте, думи" Лесі Українки, музика Степового, „Мальви", слова і музика Івасюка. При фортепіяні була д-р Марта Мачай.

Третю точку виконала Наталія Мітрінґа, учителька, молодий член філії СУ, член 1-го Відділу СУА. Праці свої друкує в „Сівачі" і „Патріярхаті". Вона віддеклямувала власну поезію, присвячену Катрусі, „Не знаю вороття!" Вірш діткнув душу і ніжним гомоном торкнув серце. Зворушення опанувало всіх. Декламацією закінчено програму. Дальший провід перейняла голова. Вона подякувала виконавцям, гостям і членам. Точки були виконані по-мистецьки, сприйняті із зворушенням і вдоволенням. Вона закрила сходини, попросила всіх присутніх до перекуски — кави і солодкого. Під впливом програми при каві відживали спомини про рідний край, про минуле, що глибоко закарбоване у серці, а присипане недолею, відживало: теплі обійми рідного сонця, подув рідного вітру голубили думку і серце. З тугою прощалися і вдоволені відходили додому. Слід відмітити, що члени радо жертвують смачне домашнє печиво, а члени господарчої референтури заставляють столи, а саме: Д. Кріль, О. Кузьмин, А. Кусьнірчук. Печиво приготовили О. Кузьмин, Л. Дармограй, Д. Чижик, М. Мотиль, С. Вацик, С. Гуменюк, Д. Кріль, І. Мачай, Л. Маґун. Готівку зложили С. Лешко, Р. Стадник, А. Корчинська.

Наталія Мітрінґа

„Не знаю вороття!"

(В другу річницю смерти героїні, політв'язня московських тюрем і концтаборів Катрусі Зарицької-Сороки цей вірш присвячую. — Наталія Мітрінґа).

Затихло серце, згасли очі,
порвалась нитка зємного життя, —
відійшла — довершила,
що любови більшої немає...
бо життя своє за друзів віддала.

Тонула в праці для народу,
Ішла в тюремний вир страждань
у казематному відлунні
дарує серця жар і співчуття
без страху й каяття!

Скитаємося, по землі мандрує,
усюди горе, світу суєта,
а в її серці ясно ціль зоріє:
„Не знаю вороття, вперед іду
до світлосяйного кінця"...

Довга, тяжка дорога їй була —
через Бриґідки, Владімірську тюрму,
Сибір, Мордовію і Казахстан,
терпіння терням оповита, —
та не склонила гордого чола.

Світло віри, огонь любови,
силу надії подругам несла,
кров — душу — життя вона
за Україну, за народ, за світле бути віддала,
до волі йшла, до волі йшла, до волі йшла...

Затихло серце, згасли очі,
скінчилась стежка зємного життя.
Відійшла — доказала:
завзята, світла боротьба, душі мрія-туга
І жертва крови — це красві рідному воля свята.

Прохають виступити в обороні українського пілота з Румунії

Перебуваючи в ЗСА родина звертається до українських громадян у вільному світі, щоб вони негайно телефонували до турецьких амбасад у столичних містах західніх країн в обороні 21-річного укранського пілота Михайла Сміґельського (по-румунськи — Mihai Smighelschi), який втік літаком з Румунії і приземлився в Туреччині.

Родина прохає, щоб українці звертали увагу турецьких амбасад на українську національність пілота і просили, щоб турки дали йому азиль, а відтак дозволили йому виїхати до ЗСА.

Перешкоди...

(Закінчення зі стор. 2)

насправді визнають „гласність", „почемніли". І він сказав ,нєт", хоч усе промовляло за „да"!

Все ж перспективи на замирення, думаю, позитивні. Реґен грає з Ґорбачовим покера. Реґеновий козир „зоряна" зброя, головний козир Ґорбачова жидівські візи. Обидва підуть на уступки. Ґорбачов свідомий, що без уступки в справі жидів Реґен не найде підтримки у Конґресі і вирине проблема з договором. Як на те вказують останні події на біржі, той економічний чинник став грати теж поважну ролю якщо йдеться про дальші коштовні збросння Америки. Реґен певно найде в тій справі формулу, сприйнятливу для Кремля. Він „пом'якне" мабуть і тому, що є підстави прийняти, що в СССР йде справді процес „перестройки". Кремль зрозумів, що комунізм перестав бути атрактивним у світі, і що на тому конику вони далеко дальше в світі не зайдуть. Ґорбачов є на шляху перетворити СССР у імперіяльну Росію, з намірами подібними до Петра Великого радше, чим Леніна...

У відповідь на наші міркування, — преса повідомляє, що до ЗСА уже прибув Е. Шеварднадзе, щоб знайти „модус вівенді" щодо зустрічі поміж Р. Реґеном і М. Ґорбачовим.

Червона...

(Закінчення зі стор. 2)

важка задумою. І тільки в серці гомін пісень...

Бо день був багатий: у квіти, співи, спомини...

На ваших постатях, товариство, грають відблиски вогню, полумя різьбить молоді ваші лиця, а на капелюхах розцвітає багром червона калина.

А я мов очарований сиджу й дивлюся на вас. Чути, як б'ються серця, хвилює кров і заливаються в один ритм ваші віддихи. І встає над нами одвічна владарка казок, всесильна молодість.

А повз нас проходять якісь довгі ряди. На залізних шоломах китицями крови червона калина. Пливуть прапори і вітають нас покликом боїв, походів і побід...

(Із збірки „Дорога", з журналу „На сліді", Львів, 1937 р.)

Оборонці...

(Закінчення зі стор. 1)

уневажнити зізнання цих обидвох свідків прокуратури. Однак адвокат прокуратури Горовіц у відповідь Й. Шефтелеві ствердив, що на його думку арґументи того оборонця треба висловити щойно у висновках цілого процесу. Судді рішили прийняти пропозицію Горовіца і заявили, що „з увагою прослухавши арґументи Й. Шефтеля вони відкидають його спротив, уважають, що 14 точка Карного кодексу не була порушена, приймають свідченя О. Горна, Г. Леонгардта, а всі арґументи оборонця можуть бути висловлені у заключному слові

На закінчення сесії у четвер адвокат прокуратури Міхаель Шакед підняв передчасний протест проти появи на суді, як свідка оборони д-ра Ґеца зі Західньої Німеччини тому, що він призначений свідчити проти Ґрабіц відносно заяви Штрайбеля, що він не бачив виказки того типу, як І. Дем'юнюка із Травніків і ніколи не підписував такого документу.

Оборонець Й. Шефтель просив про дозвіл переправити протоколи дотеперішніх зізнань українською мовою під час свідчень І. Дем'янюка, які знаходяться на магнетних стрічках. Суддя відкинув це прохання, але дав оборонцеві можливість переправити ці місця протоколів, які він уважає, що були перекладені помилково.

На тому розправу на цей день закінчено. У понеділок 2-го листопада, першим свідком буде історик Ніколай Толстой.

БАТЬКАМ 19-РІЧНОГО західньонімецького летуна Матіяса Руста було дозволено відвідати сина в Лефортовській в'язниці. Побачення продовжувалося три з половиною години. Як повідомляє журнал „Штерн", М. Руст „почуває себе добре, здоровий і настроєний оптимістично". Відомо, що „Штерн" заплатив батькам Руста велику суму за право публікації подробиць про його життя і леґендарний переліт з Гельсінкі на Красну площу. Після судового процесу Рустові дозволено висилати і діставати більше листів, ніж це було під час слідства. Збільшено також час прогулянок. Руст уже прочитав усі німецькі і англійські книги, що були у бібліотеці Лефортовської в'язниці, і попросив батьків прислати йому літературу. Тюремна адміністрація заявила, що Руст буде перебувати у Лефортові поки не буде винесене рішення з приводу його касаційної скарги. Однак вони відмовилися повідомити, коли верховний суд зможе винести це рішення.

У ВІВТОРОК, 27-ГО ЖОВТНЯ, в кореспондентському пункті Бейруту колеґи репортера пресового аґентства Ассошіейтед Пресс Террі Андерсон, відзначили його день народження. Т. Андерсонові виповнилося 40 років. Він був викрадений мусулманськими фанатиками в Бейруті 16-го березня 1985 року. Таким чином, Андерсон зустрів в ув'язненні уже свій третій день народження.

ЧЕХО-СЛОВАЦЬКА ГАЗЕТА „Руде Право" надрукувала статтю, в якій сказано, що тенісистка Гана Мандлікова, яка вийшла заміж за австрійця, має намір і далі виступати за Чехо-Словаччину. Ці слова тенісової зірки суперечать тому, що вона говорила кілька місяців тому у Ванкувері, Канада. „Я досить зробила для Чехо-Словаччини, — сказала тоді Мандлікова, — і тепер хочу зробити щось і для Австралії". 25-річна Мандлікова перебуває у Празі разом зі своїм тренером голляндкою Бетті Стове і спаррінґ-партнером Стівом Терфі. Вона сказала, що повернеться в Австралію на Різдво.

ПРИМАС ПОЛЬСЬКОЇ Католицької Церкви кардинал Юзеф Ґлемп повідомив про створення „церковного комітету для сільського господарства". Такий церковний комітет не потребує дозволу від держави і має завдання розподілювати і управляти фондами, що надсилають жертводавці з-за кордону для приватних господарств Польщі.

СОВЄТСЬКА ПРЕСА забила тривогу у зв'язку зі значним зростанням кількості віруючих мусулман, створення нелеґальних мусулманських релігійних товариств і такого ж нелеґального спорудження нових мечетів, що їх уже нараховують у республіках Середньої Азії понад 1,800. Преса б'є також на сполох з приводу масового поширювання мусулманського самвидаву „Ісляміздат", як „шкідливого і ворожого писання" супроти совєтської влади.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

УСВТ „Ч. Січ" — Дж. А. „Кікерс" 2:0

У неділю, 25-го жовтня ц.р., відбулися ігри шостої рунди за чемпіонат І-ої дивізії Ґарден Стейт ліги. „Ч. Січ" зустріла у себе на площі Фарчерс Ґров сильний німецький клюб з Трентону „Кікерс", з яким цим разом здобула заслужену перемогу 2:0.

Протягом цих змагань наша дружина володіла ініціятивою, завдяки чому під воротами гостей виникали часті критичні ситуації, що їх у першій половині з успіхом елімінували оборона і воротар німців. У 32-ій хвилині Маріян Хамуляк — воротар „Ч. Січі", в драматичному двобою сам-на-сам з напасником суперників зловив м'яч у критичній секунді, завдяки чому вписав на своє конто ще один „шат авт", тобто вислід на зеро. Обидва свої переможні ґолі „Січовики" здобули після перерви, коли вони вже вповні домінували і надавали тон гри. В 64-ій хвилині Брієнза вдало добив м'яч в сітку воріт німців, після того як він відбився від стовпа із сильного стрілу Андрія Бакуна. В 70-ій хвилині Нортворт з подачі Дворського устійнив вислід зустрічі 2:0.

Вершок показника табелі ігор І-ої дивізії після 6-ої рунди:

	Точок	Ґолів
Карні Скатс СК	10:2	13:2
УСВТ „Ч. Січ"	7:5	8:6
Говелл „Кікерс"	7:3	6:5
Дж. А. „Кікерс"	7:5	6:8
Польський ЗА	6:4	9:6
Момот Стінґ	5:7	6:6

УСВТ „Ч. Січ" ІІ — Ворнок „Пентерс" 3:0

Друга дружина „Ч. Січі" здобула чергову перемогу на виїзді у Ворнок з місцевим клюбом „Пентерс" вислідом 3:0, завдяки чому наші футболісти зміцнили свою позицію в показнику табелі ігор на другому місці. Переможні ґолі для „Ч. Січі" здобули: Пуґлісі (2) і Мурся.

Вершок показника табелі ігор ІІ-ої дивізії „Північ"

	Точок	Ґолів
Ливінґстон Лейзерс	10:0	21:3
УСВТ „Ч. Січ" ІІ	8:4	20:10
Картерет СК	8:4	15:12
Перу СК	5:2	8:1

(от)

УСО „Тризуб" — Джермен Ґанґерієнс 2:1

УСО „Тризуб" — Інтер СК 0:4

У двох чергових змаганнях за першенство „Мейджор дивізії" Пенсильвенійської ліги, перша дружина „Тризуба" здобула тільки дві точки.

В зустрічі з футболістами Джермен-Ґанґерієнс наша дружина була кращою на площі і здобула перемогу 2:1.

У черговій зустрічі з італійським клюбом, в складі якого виступають кілька колишніх „Тризубівців", наші футболісти зазнали високої поразки 0:4. Після тієї програної „Тризуб" займає низьку позицію в показнику табелі ігор, маючи досі здобутих тільки чотири точки.

(-)

УСК Ню Йорк — Вест Бабилон СК 1:1

Були це змагання за чашу Флемгафта, на які не з'явився суддя. Згідно з правилом цього турніру провідники обидвох дружин погодилися номінувати суддю між кандидатами, що були на грищі з колишніх футболістів. На жаль, цей принагідний суддя не зміг допровадити цих змагань до бажаного кінця. На початку „Бабилонці" здобули ведення 1:0 і гра продовжувалася без перешкод. Одначе після 15-ої хвилини, коли Сантос вирівняв вислід 1:1, господарі почали гостру гру, до якої раз-у-раз встрявали їх прихильники і в 30-ій хвилині „суддя" відмовився від цих змагань.

Таким чином, звітова зустріч була перервана. Дальшу долю цих змагань вирішить провід турніру на підставі звітів обидвох провідників дружин.

С.К.

Українська Олімпіяда і Здвиг Молоді в 1000-ліття Хрищення України

Як вже повідомлялося в українській пресі, Українська Олімпіяда і Здвиг Молоді в 1000-ліття Хрищення України відбудеться наприкінці тижня „Меморіял Дей", в днях 28-го, 29-го і 30-го травня 1988 року у Філядельфії. Ця велика спортова імпреза, господарем якої є УСО „Тризуб", пройде під патронатом Української Спортової Централі Америки і Канади. Українська Олімпіяда, говориться в „Обіжнику" Комітету Олімпіяди, в році великих святкувань нашої громади — 1000-ліття Християнства Руси-України, буде виявом живучости і спортової спроможности української молоді, зорганізованої в спортових товариствах, молодечих і студентських організацій в ЗСА і Канаді.

Згідно з пляном Комітету Олімпіяди, змагання мали б відбутися в таких ділянках спорту: копаному м'ячі (в турнірі мали б взяти участь дружини з Монтреалю, Торонто, Чикаґо, Клівленду, Дітройту, Нюарку, Йонкерсу і Філядельфії), відбиванці (рівночасно чемпіонат УСЦАК), тенісі, плаванні, настільному тенісі, ґолфі, кошиківці, шахах і легкій атлетиці. Очевидно змагання в поодиноких ділянках спорту залежатимуть від числа зголошених дружин і індивідуальних спортовців. Комітет Олімпіяди вже розіслав на відомі адреси „Запитник", на якому проводи спортових осередків повинні подати приблизні дані про участь своїх дружин і спортовців в Олімпіяді.

Треба сподіватися, що всі українські спортові осередки постараються взяти участь в змаганнях в одній чи більше ділянках спорту тієї другої в історії Української Олімпіяди в ЗСА. Бажаючі дістати дальші інформації про Українську Олімпіяду можуть звертатися на адресу: Mr. Ihor Chyzowych, 1421 Dorel Rd., Rydal, Pa. 19046.

(от)